

Skolan är en hörnsten i byggandet av det robusta lokalsamhället. Kommunens skolbudgetarbete hotar framtiden i Göteborgs Södra skärgård.

De senaste månaderna har allt fler börjat förstå behovet av att bygga upp ett robust lokalsamhälle som kan stå emot händelser som skakar samhällets fundament. Coronaviruset har effektivt visat att vårt samhälle är lätt att skaka om och att vi behöver tänka om.

Södra skärgården har under många år haft en utveckling som präglats av sviktande befolkningsunderlag med en åldrande befolkning och visat upp de flesta av de svårigheter som präglar glesbygdssområden. Skärgården är en viktig del av Göteborgs stad men samtidigt som andelen barn och yngre minskar i skärgården så marknadsförs den som ett av Göteborgs främsta utflyktsmål både inom och utanför Sverige. Turismen bidrog med stora inkomster till Göteborgs stad under 2019, varav turismen i Södra skärgården lockade besök värda ett antal miljoner av dessa. Dock, den absoluta majoriteten av dessa pengar spenderas i staden med restaurangbesök och övernattnings, inte i skärgården.

Men skärgården har ett flertal andra viktiga roller, förutom som turistdestination. Kanske minst uppmärksammas men ytterst viktig, är att skärgården kan vara en möjlig utvecklingsdel av staden som ett attraktivt boendeområde för barnfamiljer. För att kunna vara verkligt attraktivt alternativ för yngre familjer, ett alternativ till en flytt från staden till grannkommunerna, så behövs det en välfungerande kommunal service. I en sådan utveckling mot ett robust, livskraftigt lokalsamhälle, spelar skolan en ytterst viktig och grundläggande roll. En bra skola är en av de viktigaste hörnstenarna i utvecklingen av det robusta lokalsamhället.

De senaste åren har utvecklingen av skolorna i Södra skärgården delvis varit mycket positiv. Trots att en skola har satts i vänteläge, den på Vrångö, så har låg- och mellanstadiet kunnat fungera utmärkt för det mesta, med skolor på Donsö, Styrö, Asperö och Brännö. Kommunen har också satsat på att slå ihop Kalvhagskolan med Styrös skolan och skapat en 1-9-skola av god kapacitet centralt i skärgården. Eleverna från Brännö och Asperö har nu i ökande grad börjat välja att stanna i skärgården när de kommer till högstadiet och inte känt sig tvingade att välja att pendla in till fastlandet.

Samtidigt finns stora utmaningar. Nuvarande behov i Södra skärgården för barn med krav på särskilt stöd i skolan är 20% jämfört med ca 5% i andra skolor. Till detta tillkommer att tjänsten specialpedagog inte kommer att finnas alls på högstadiet nästa år, vilket gör att det blir svårare för dessa barn att nå målen. Skolorna i skärgården har dessutom inte samma möjlighet som de på fastlandet att locka till sig elever från andra delar av staden. Det gör att skärgårdens skolor måste hela tiden anpassas till det elevunderlag som finns lokalt, samtidigt som kostnaderna är högre. Svårigheterna att locka till sig lärare och lärarassistenter, som tvingas pendla ut från fastlandet, är naturligtvis också stora då de lokala personalresurserna är begränsade.

Nu ställs hårda krav från kommunen på skärgårdens skolor att minska sina kostnader. Kommunen har, i sin nya organisation, nu föreslagit en nedbantning av personalstyrkan på

Styrsöskolan. Sju tjänster vill kommunen ta bort av de 38 som finns nu, d v s mer än 18% av personalstyrkan, vilket kommer att försämra kvalitén och minska skärgårdens skolors attraktivitet. Sammantaget kommer skolan, med de resurser som ställs till förfogande, inte att kunna uppfylla kraven vare sig i skollagen eller i arbetsmiljölagen, och kommer inte heller att kunna tillgodose barnens rätt till adekvat skolgång.

Minskad kvalitet i skolan leder i sin tur till att färre barnfamiljer lockas till skärgården och att familjer i barnafödande ålder flyttar från öarna för att bo närmare skolor med mer möjligheter. Detta ger en ännu mer åldrande befolkning som stannar i skärgården

Detta går tvärs emot stadens vilja att marknadsföra skärgården som utflyktsmål. För att ge besökare ett utbyte av besöket på öarna måste det finnas service, restauranger, kaféer, butiker och annat som lockar vid sidan av den rena naturupplevelsen. Ingen vill besöka en utdöende skärgård. Det går också tvärs emot kommunens strävan att utveckla hela staden till att skapa en balanserad utveckling som ger familjer i produktiv ålder att finna sin plats inom kommunens gränser.

Det är viktigt att understryka att det är dyrare att driva skola i glesbygd än i en storstad. Mindre enheter är alltid dyrare än stora enheter vilket inte tas hänsyn till i kommunens nya socio-ekonomiska resursfördelningsmodell. Denna modell, som inte analyserar den speciella situation som skärgårdens skolor befinner sig i, leder alltså till krav på att minska personalen med 18 % för att nå en budget i balans. Detta kommer att få en katastrofal påverkan på kvalitén i undervisningen, inte minst för elever med särskilda behov.

Det finns flera saker som gör att det är dyrare att driva skola i skärgården:

- Klasserna är mindre eftersom det är barn bosatta i skärgården som söker dit. I staden kan elever söka till/placeras i angränsande områden på ett helt annat sätt.
- Svårigheten att få behöriga lärare och specialpedagoger på grund av restid och besvärliga resor
- Att få vikarier med kort varsel är ett problem.
- Och, specifikt för Styrsöskolan, det finns betydligt fler barn med särskilda behov jämfört med riksgenomsnittet.

Kommunens krav på skolorna i Södra skärgården leder till är att skolans attraktionskraft försvagas betydligt. Vem väljer att gå i en skola som inte kan uppfylla de krav man ställer på en bra skola? Detta gör att en av samhällets hörnstenar eroderas. Skärgårdens attraktionskraft minskas, färre barnfamiljer väljer att flytta ut och väljer istället flytt till Göteborgs kranskommuner, skärgårdens nu besvärliga befolkningsutveckling blir allt värre, fler småhus för permanentboende i skärgården säljs som fritidshus, underlaget för kommunal och privat service minskar och skärgården kommer in i en nedåtgående utvecklingspiral. Så viktig är skolpolitiken för samhällets allmänna utveckling och i Södra skärgården kan det utläsas ganska enkelt.

Vi vädjar därför till Göteborgs politiska ledning att höja blicken och inse att skolor inte är isolat i samhället och som sådana låter sig budgeteras efter en beräkningsmodell som inte tar hänsyn till samhällets bredare och djupare utveckling. Tänk större och ge Södra skärgården en chans att vara en fullvärdig medlem av kommunen, en del där de speciella värden som kan generas för stadens allmänna positiva utveckling, verkligen får en chans. Utan en väl fungerande skola kan inte skärgården utvecklas till en robust, livskraftig del av staden.

Staden behöver en livskraftig skärgård för en möjlighet till robustare och mer uthållig utveckling av hela Göteborg.

Styrsö 7 maj 2020

*Södra skärgården i Samverkan, SSIS
Gustaf Asplund, ordförande*

SSIS är en ideell förening i Göteborgs Södra skärgård vars uppgift är att driva frågor av gemensamt intresse för Södra skärgårdens befolkningsmässigt största öar - Vrångö, Donsö, Styrsö, Köpstadsö, Brännö och Asperö. Syftet är att i samverkan skapa förutsättningar för en hållbar och livskraftig skärgård.